

СТ А Н О В И Щ Е

От: *Доц. дпн Калоян Димитров Симеонов*
Катедра „Европеистика“
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност *Политическа икономия (микроикономика и макроикономика)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Илия Димитров Куцаров*

Тема на дисертационния труд: *Финансова интеграция и синхронизация на бизнес цикъла*

Научен ръководител: *Доц. д-р Стела Стоянова Ралева*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 483/05.03.2021 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономика“ на УНСС по научна специалност Политическа икономия (микроикономика и макроикономика) съгласно заповед на зам.-ректора по НИД на УНС. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 2016-2021 г., а дисертантът е отчислен през месец март 2021 г. с право на защита.

Дисертантът има богат практически опит в областта на финансите, което е един безспорен плюс, като се отчете и темата на неговия дисертационен труд. Образованието на дисертанта също показва една много добра последователност от гледна точка на неговата специализация.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, приложения и списък с използваната литература. Изложението е много добре структурирано, с ясен и едновременно с това много висок академичен стил. Използваната литература е също много богата и показва задълбочените изследователски интереси на автора в разглежданата материя.

Изследването определено е актуално както за самия ЕС, така и за България в частност. Тази актуалност се дължи на стремежа на ЕС да завърши своя Икономически и паричен съюз до 2025 г., но и на желанието на България да се присъедини към еврозоната възможно най-скоро. Състоянието на финансовите пазари след световната икономическа и финансова криза от 2007-2009 г., както и ефектите върху финансовите пазари и бизнес циклите от най-новата икономическа криза, породена от пандемията, правят разглежданото изследване още по-навременно и актуално.

В уводната част много добре и аргументирано са описани основната цел и изследователските задачи, обекта и предмета на изследването. Ясно и добре обосновано са представени също така основната изследователска теза, както и ограниченията, които влияят на това изследване.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

На мнение съм, че направеното научно изследване има безспорни научни и практико-приложни приноси. В т.ч. и заради приложения авторов модел в изследването. Приемам също така използваната от автора методология, която допринася за задълбочеността на изследването. Резултатите от това изследване могат да бъдат приложени не само в рамките на дебата за необходимост от парично обединение в ЕС и в частност от приобщаването на България към него, но също така и в глобален аспект.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам посочените и от автора на дисертационното изследване научни приноси. Това се отнася за систематизацията и критичния анализ на методите за оценяване на финансовата интеграция; въвеждането на нов подход за конструиране на динамичен индикатор за синхронизация на бизнес цикъла по двойки икономики; открояването на отличителните характеристики на динамиката на интеграция и на синхронизацията на бизнес цикъла на ЕС; разработването и приложението на оригинален

иконометричен анализ за оценка на влиянието на финансовата интеграция върху синхронизацията на бизнес цикъла в ЕС и други. Отбелязването на научните приноси можеше само да спечели, ако те бяха представени малко по-кратко в съответния раздел на автореферата.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Посочените три публикации в автореферата са изцяло по темата на дисертационния труд, като те са представени в тяхната цялост в документацията за публичната защита. Тези три публикации са от реномирани научни конференции под егидата на УНСС (някои от тях съвместно с други научни организации). Следва да се отбележи, че списъкът с публикации на дисертанта далеч не се изчерпва с тези три публикации, посочени в автореферата. В приложението към автобиографията се съдържа списък с близо 10 публикации в областта на финансите и финансовите инструменти.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря напълно на изискванията за този вид документи. В началото е описана общата характеристика на дисертационния труд, която съдържа всички основни елементи и от увода му – актуалност, обект и предмет на изследването, основна цел и изследователски задачи и въпроси, изследователска теза, отличителни характеристики, научноизследователски методи и ограничения на дисертационното изследване. След това е представена структурата и съдържанието, както и кратко изложение на дисертационния труд. Автореферата завършва с изложение на приносните моменти на дисертацията, както и със списък с публикации, които са пряко свързани с нейната тема. Авторефератът много ясно и стегнато представя основните моменти от дисертацията и очертава нейните най-важни достижения.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Независимо от изцяло положителното отношение към дисертационния труд и неговите безспорни качества, бих искал да отправя и няколко коментара. Тези коментари не следва да се приемат като критични бележки или препоръки, а по-скоро като несъгласие с някои от твърденията на автора. Но авторово право е той да защитава своите тези и да ги аргументира.

Като едно от основните ограничения е посочено това, че поради практически съображения, свързани с наличието на подходящи данни,

изследването не разглежда финансовата интеграция, свързана с банковите услуги. Както е посочено и в самото изследване, особено в страните от Централно и Източна Европа, техният финансов сектор е предимно банково ориентиран. Това се отнася и за България. Изключвайки най-важният сектор от финансовите пазари, който в повечето държави от ЕС обхваща повече от половината от финансовите активи, създава предпоставки за непълни изводи по отношение на влиянието на финансовата интеграция върху синхронизацията на бизнес цикъла.

Също в рамките на ограниченията се посочва, че поради липса на подходящи данни в дисертацията не се анализират преките чуждестранни инвестиции. Както се признава при представянето на това ограничение, то е съществено, тъй като преките чуждестранни инвестиции са „основен компонент на международната инвестиционна позиция и представляват основен източник на международен капитал в редица икономики“. По този начин, втори много важен фактор също не е отчетен при преценяването на сложната матрица от взаимоотношения между финансовата интеграция и синхронизацията на бизнес цикъла.

Не на последно място, като последен научен принос в автореферата е посочено, че авторовото заключение относно това, че финансовата интеграция в ЕС води до дивергенция на бизнес цикъла, обосновава и необходимостта от преосмисляне на общите ползи и разходи от провеждането на обща парична политика. Не бих подкрепил напълно подобно твърдение по няколко причини, без да отричам правото на автора да го отстоява. Първо, сравнително спорното влияние на финансовата интеграция върху бизнес цикъла – както посочва и автора на дисертационния труд, анализаторите на тези явления са на различни и понякога противоположни позиции за това влияние. На второ място, дивергенцията в бизнес цикъла може да се дължи на много и най-различни фактори. На трето и най-важно място, решението за провеждане на обща парична политика се влияе от десетки фактори, както финансовата интеграция и синхронизацията на бизнес цикъла са само два от тях. Поради тази причина не смятам, че посоченият по-горе извод трябва да доведе до преосмисляне на необходимостта от обща парична политика в ЕС.

Накрая бих искал да отправя следните въпроси към дисертанта, чийто отговор ще се радвам да бъде споделен по време на публичната защита:

- Смятате ли, че присъединяването през 2020 г. на България към банковия съюз на ЕС посредством механизма на тясно сътрудничество с ЕЦБ ще повлияе чувствително на финансовата интеграция на българския финансов сектор с този в ЕС или то няма да окаже много съществено влияние в тази посока?
- Като отчитате и ефектите от настоящата криза, свързана с пандемията, но не само, смятате ли, че страните от ЦИЕ, в т.ч. и България, повече печелят или повече губят от това, че техните финансови сектори са предимно банково ориентирани и капиталовите пазари са много по-слабо представени? Смятате ли, че инициативата на ЕС за създаване на Съюз на капиталовите пазари ще успее бързо и надеждно да проработи в целия ЕС и как ще се отрази това на синхронизацията на бизнес циклите в него?

8. Заключение

В заключение, базирано на безспорните качества на представения дисертационен труд, искам убедено да изразя своето **силно положително становище за присъждането на ОНС „доктор“ на Илия Димитров Куцаров.**

Дата: 26.04.2021 г. / гр. София

Подпис: